

KEVADIK

F. Hodler. Kevade ärkamine.

No 2

Aprill

1938

E. P. V. V. V.
Eesti Nõu
Rahvat

5
80

Kaanel: F. Hodler. Kevade ärkamine.

S I S U:

Aksel Mark. Kahest „laboratooriumi noorusest“.

A. Loring. A. H. Tammsaare — elu ja surma võitja.

Dir. V. Tubin. Koosolekute juhatamisest.

Need, kes sõna peavad.

Helmes Israel. Kolm luuletust: Önnelind. Kevadele vastu.
Kodukopli kased.

L. K. Mis ma ühiskoolist arvan?

Ühe noorsoo kurbmäng.

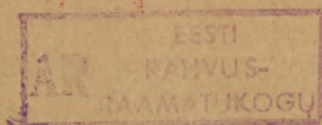
Karskusest ühe väikelinna gümnaasiumis.

Noorsooliikumise tänapäev.

Eesti Noorsoo Karskusliidu tegevusest.

Mitmesugust.

Häid raamatuid.

KEVADIK

Noorsoo enesekasvatuse, elureformi ja isetegevuse ajakiri.

№ 2

XV aastakäik

7. apr. 1938

AKSEL MARK.

Kahest „laboratooriumi noorusest“.

Nii eripalgeline, kui Saksa ja Vene noorsooliikumine ka ei näi, ometi on neil lõpmata palju sarnadust. Kummaski neis kahe diktatuuri-maas ei saa juttu olla noorsooliikumisest seesugusena, nagu meil seda ollakse harjunud mõistma — „nooruskultuuri taotlus väljaspool kooli ja perekonda nooruse enda algatusel ja vastutusel“ (H. Mark, Kevadik nr. 6, 1935). Mõlemas neis mais on noorsoo organiseerimine viidud läbi riikliku keskkoha poolt. Nii siin kui seal riigivõim näitab otse hämmastavalt suurt tähelepanu noorte tööle.

Nii Stalin kui Hitler isiklikult jälgivad noorsoo organiseerimist ja rakendavad kogu oma laialdase võimu sellele töö juhtimisele neile õigena näivas suunas. Mõlemas riigis tahetakse noorust kasvatada täielikus isoleerituses rahvast, nn. „laboratooriumi generatsioonina“, kellele ei tohi avaldada mõju ümbrus, rahva ajalugu, kombed, vaid keda vormib Juhi tahe. Praegukasvav noorus peab ju andma esimese põlvkonna kummaski maas kujundatavale riigivormile ja maailmavaatelegi. Nagu kabinetilaua taga need maailmavaated on tehtud, nii tahetakse nende kandjaidki teha.

Erinev nagu on vene rahvas saksa rahvast, nii erinevad on nende riigielu ideaalid ja nii erinevaid reaktiive kasutatakse noorusegi kujundamiseks.

Saksa rahvast on ammust ajast kasvatatud sõja rahvaks. „Sakslane armastab marssida, nagu venelane armastab juua“ (gulänjet), nii iseloo-

mustas nende maade üldist rahvamentaaliteeti toimetaja Ed. Laamann (Ü. E. N. Ü. T. os. referatõhtul 11. nov. 1937). See lause iseloomustab paremini kui ükski muu võrdlus nende maade noorusegi organiseerimispõhimõtteid.

Saksamaa on annud ühe liberaalseima noorsoo-organisatsiooni vormi üldse oma „rändlindude“ näol. See oli reaktsioon maailmasõjale. Aga isegi siis armastas saksa noorus marssida viiulite ja pasunate saatel lippude ja plakatitega. Paljuis teistes mais, kus rakendati rändlindude põhimõtteid (ka meil Eesti Koolin. Keskliidus) jäi ikka ära see marssimine, ja kui seda mõnikord on proovitudki, siis erilist vaimustust sellega ei ole saadud. Meie rahva ajaloost kaunim rahvakogumise vorm on ikka külavainul rahvatants, laul või siis tõsine nõupidamine rahvakogu poolt valitud vanema juhtimisel.

Praegune „Hitler-Jugend“ on sünteetiliselt moodustatud kahest elemendist: rändlindudest ja vanast Sparta soldatikasvatusest Hitleri ülemjuhatusel ja Hessi laborandiks olemisel.

Saksa noorsookasvatust iseloomustab antiintellektualism. Pearõhk on suunatud kehale ja võrdsuse-vaimule. Saksa noorsookasvatusel on lähtunud sajaprotsendiliselt sõjast, noortesse kasvatatakse sõjaideaali kui absoluutset ideaali — mitte abinõuna vaid eesmärgina. Ja selleks on valitud siis Sparta kasvatusemeetodid. Spartaanus on tänapäeva Saksa nooruse elu-

stiil — suuta kannatada palju kehaliselt ja olla vähenõudlik. Selleks peamiselt ongi rakendatud „tööteenistus“, kus iga 18-aastane noor poole aasta vältel peab tegema kõige raske- mat ja mustemat tööd. Ja sellele järgneb poistel kaks aastat sõjaväe- teenistust. Saksa noorust ei kasva- tada vastaseid võitma vaimsete relva- dega, vaid jõu ja füüsilise üleolekuga ja vastavalt sellele on vaja osata vaid püssi käsitada, marssida ja juhi auks kätt tõsta.

Vene noorsooliikumine algas tsaari langemise järele. 1917. a-l olid selle kandjaks skaudid ja mitmesugused õpilaskomiteed, kuid pärast kommu- nistide võimulepääsu hakati asutama kommunistlikke skautide rühmi „Noor-Spartaklaste“ ja hiljem „Noor- pioneeride“ nime all. Neis organisat- sioonides valitses täielikult „võimu lapsehaigus“. Noortele — need olid kommunistliku erakonna pesamunad — anti võim kätte. Neid rakendati spionaaši ülesannetesse ja nad tegid seda noortele omase põhjalikkusega. Nii et isad ja emad, eriti aga õpetajad, olid nende poolt alalises äraandmise ohus.

Muidugi jõudis isegi Stalin varsti selgusele, et nii see minna ei või. Ja 1935. a. kutsuti Moskvasse kokku pe- dagoogide nõupidamine noorsoo or- ganiseerimise vormi ja põhimõtete väljatöötamiseks. Sellest peale viidi noorsoo kasvatamine „rahvuslikule“ platvormile. Noored usaldati uuesti pedagoogide hoole alla. Sellest ajast peale pääsesid ka Noorte Pioneeride liikmeks kõik noored, kuna varem sinna said kuuluda ainult tööliste lap- sed. Nii kasvaski 1936. a. N. P. arv üle 6 milj. Praegu loetakse neid juba

üle 8 milj. Stalini poliitika pöörab väga tõsist tähelepanu noorte kasva- tamisele ja see väljendub hüüdlause- köik noorte heaks! Iseloomustavaks on Vene noorsooliikumisele see vene- lastele omane lai joon — siin raha otse voolab. Tõusevad tuhanded uued noorsoopaleed, teatrid, kinod, suvilad, sanatooriumid; maksuta etendusi, maksuta raudtee- ja laevasõite, hea- palgalisi juhikohti jne. on külluses. Praegu valmib Moskvas Stalini eest- võttel moodsaim ja suurim noorte- palee terves maailmas, kus peab lei- дума kõik, mida noor vajab. Ja et noored vajavad palju, siis ei ole imes- tada, et see tehakse tõeliseks muinas- jutu-lossiks.

Ekskursioonid, laskeharjutused, pioneeritöö, tehnika, kirjandus, aga isegi tants, male, muusika esineb noorte töökavas. Kuid kuipalju seda laia tegevust ka ei ole, kommunist-liku maailmavaate sissekasvatamine on ikkagi esiplaanil.

Praegu ongi Vene noorsooliiku- mine jälle teatavasse ummikusse jõud- nud ja kõige lähemal ajal oodatakse siin uusi reforme. Milliseks need ku- junevad, oleneb muidugi sellest sise- poliitilisest olukorrast, milles Vene- maa praegu käärib.

Kuigi erinevalt, ometi piinliku täpsuse ja suurima huviga jälgivad Stalin ja Hitler oma noorte kasvata- mist ja nende poliitika on rajatud täielikumalt kui kunagi varem noor- tele. Kas noored täidavad nende ah- ned unistused, seda on väga raske en- nustada. Õigustatult kaheldakse väga tugevasti nende „laboratooriumi noorte“ tuleviku löögijõus, aga ala- hinnata seda siiski ei tuleks.

* * *

Ja õnnistatud olgu mu silmad, mille kaudu minusse tungivad raama- tuisse-suletud imelised nägemused! Minu nõiasilmad, mis lehekülje kahe valge serva nagu kahe kraavi vahel kõndiva musta karja lihavate ja tihedate märgikeste tikandi varal ellu kutsuvad ammukadunud sõjvägesid, hävinenud linnu, Rooma suuri kõnemehi ja karme võitlejaid; kangelasi ja kaunitare, vaba tuult legendikel, päikesepaisteliste merd, Hommikumaa päikest ja mine- viku lund!

Romain Rolland.

A. H. Tammsaare — elu ja surma võitja.

A. H. Tammsaare.

A. H. Tammsaare 60. a. juubelipidustused hakka-
vad mööduma, ainult siin-
-seal on veel kuulda üksi-
kute hilinenud aktuste kor-
raldamist. Varsti on jälle
10 aastaks vaikus — ei
kuule siis enam midagi
tema isikust, loetakse vaik-
seit ainult Tammsaare teo-
seid.

Kõik noored on juubeli
puhul oigu koolitunnis või
aktusel kuulnud midagi
Tammsaarest, igale on jää-
nud midagi Tammsaarest
südamesse. Võib olla aast-
tate pärast ununevad juu-
beli puhul kuulud lühi-
kesed eluloolised teated
ja Tammsaarest jäävad
jälle järgi vaid tema teo-
sed, kuid ärgu ununegu
noortes ometi tema suur
raudse tahtekindlusega
võitleja ja mõtleja kuju.
Tutvunege Tammsaare isi-
kuga vähe lähemalt ja te
näete, et tema võib meie
noortele olla suuremaks
eeskujuks kui paljud teised
ainult omal ajal tähtsad
suurmehed.

Tammsaare on sündinud Albus (1878. a.) Järvamaal mitte just jõukate
vanemate lapsena. Ta kasvas üles lasterikkas perekonnas, kuna ta vanematel
oli 12 last. Noorel Antonil tuli kogu oma kooliaastate vältel võidelda suurte
majanduslikkude raskustega, kuid oma kindla tahtejõu, väsimata püüdlik-
kusega võidab ta kõik raskused.

Vallakooli lõpetamise järele peab Tammsaare jääma koju, kuid lõppeks
viib isa püüdliku poisi Väike-Maarja kihelkonnakooli (1893—1896), kus ta
õpib luuletaja Jakob Tamme juhatusel, saades sellelt esimesi juhatusi
kirjanduslikuks tegevuseks. Ta kuulsus tõuseb niipalju, et temalt käiakse
kirjatööde suhtes nõu küsimas ja Anton kirjutab koju oma õele: „Nad tea-
vad, et mina nagu sest kirjatööst midagi tean, selle pärast nemad just mind
usaldavad, ja selle pärast, et mina laulusid teen, selle pärast on minul austaj-
ajaid.... Ülepea on mul elu väga hea. Laitust ei ole kusagilt kuulda, ainult
kiitust.“ Sellises optimistlikus meeleolus kirjutab noor Tammsaare õele,
vaatamata et ta samas kirjas tõendab: „Õnnetuseks ei ole minul mitte kopi-
katki raha.“

Pärast kihelkonnakooli lõpetamist peab Tammsaare töötama jälle paar aastat kodus, enne kui isa jõuab koguda mõnikümmend rubla, et siis 1898. a. astuda Tartu Treffneri eragümnaasiumi. Tammsaarel ei ole raha täie õppe- ja kostiraha maksmiseks ja sellepärast peab ta algul täitma osalt kooliteeni- ja kohuseid, olles hommikul poiste ülesäratajaks, korrapidajaks võorastetoas, köögis leivalõikajaks jne. ning hiljem alamates klassides tunniandjaks.

Rahapuudus aga ei tee Tammsaaret nukraks ja 1898. a. sügisel kirjutab ta õele: „Sa ootad küll, Marie, minu käest kirja, aga kõik see on asjata. Anna suuremeeliselt minule seda kõik andeks. Pea viga miks Sa niikaua pead minu käest kirja ootama, on see: mull pole raha! Kas mull on raha ehk ei ole, siiski olen ma õnnelik. Ma olen üksi selle pärast õnnelik, et minu kätte niisugust vaeva on usutud: läbi häda õppida, kõik sugu takistusi võita ilmaasjata vaeva näha ja viimaks tähtsuseta kaduda, nagu igaüks inimene ilmas. Ei seda ma ei taha! Tähtseseta nagu suurem hulk inimesi, kaduda, sellega ei taha mina sugugi rahul olla, ommeti midagitki tahaks mina ilmas tähtsat teha...“

Meie oleme ilmas selle tarvis, et ükskord igavesti elada.“

Tammsaare rühib edasi, vaatamata, et ta peab õele kurtma, miks ta ei saa kirjutada: „Aga mõtelge ommeti, et iga kiri om(a) kümme kopikat ära viib, aga kust need kümme kopikat tulemas on.“ Raskusi on, ja Kampmaa teateil peab Tammsaare rahapuudusel suvepoole käima paljajalu, kuid siiski jõuab ta 1903. a. kevadeks niikaugemale, et lõpetab gümnaasiumi kursuse.

Vahepeal teenib ta 4 a. Tallinnas leiba ajakirjanikuna ja astub siis 1907. a. sügisel Tartu ülikooli õigusteaduskonda, kus õpib kuni 1911. a. kevadeni. Jälle elatakse osalt laenust, kuid nüüd toob juba vähe raha ka esimeste iseseisvate novellide avaldamine. 1911. a. kevadel, kui Tammsaare õiendab viimaseid riigiüksameid, haigestub ta raskel kujul tiisikusse ja peab õpingud katkestama. Tammsaare ei heida ka siin meelt, vaid kinnitab sõpradele: „Ma tahan näidata, et inimene ka ilma diplomita elada võib.“

Tiisikus oli niivõrd raskekujuline, et teda peeti kindlaks surmakandidaadiks. Varsti selgus ka, et ta põeb veel teist rasket sisemist haigust: maokaela paiset. Arstide soovitusel pidi ta sõitma Mustamere äärde oma kopsusid parandama. Aga kes julgeb raha laenata, kui teatakse, et inimene on nii raskelt haige, et sureb? Ometi aga leidus sõpru, kes laenasid raha ja Tammsaare pääses Mustamere äärde. Ravi osutus küll raskeks, tiisikus vajas tugevat toitmist, maohaigus aga ei võimaldanud seda.

Ometi aga surmakandidaat ei kaotanud elulootust, kuigi talle nii kindlalt oli surma ennustatud, ta paranes ja andis meile veel „Tõde ja õiguse“. Ning millise uue monumentaalteose toob järgmine 10 a., seda veel näeme. Tammsaare on inimene, kes on elust ja isegi surmast läbi löönud ainult oma kindla tahtejõuga; ka kõige raskematel silmapilkudel pole ta usku ja lootust kaotanud. Sellist tahtekindlust tuleb soovida igale norele inimesele. Tammsaare suurust tõstab veel eriti see, et ta ei armasta mingit välist hiilgust ja oma vaadete ja tõekspidamiste juurde on ta jäänud ikka ja igas olukorras kindlaks.

Kui 1936. a. suvel ei olnud veel vaibunud Berliini olümpiaadi vaimustus ja juubeldused, avati Tammsaarele tema kodukohas Albus ausammas. Selleks puhuks läkitas vanameister Ants Laikmaa väga sügavmõttelise telegrammi, mis samba avamisel ette loeti: „Albu, mitte Berliin!“

Pearu ja Andres kõrtsis. S. Trei. RKTkool.

Dir. V. TUBIN.

Koosolekute juhatamisest.

(Järg.)

Koosoleku asjaajamise kord.

Kui on valitud juhataja (juhatajad) ja protokollid, siis annab koosoleku avaja juhatause üle valitud juhatajale, paludes ühtlasi ka protokollijaid asuda oma kohuste täitmisele. Algab tegelik töö vastuvõetud päevakorra järele. Juhataja loeb ette päevakorral oleva küsimuse ja annab sõna kõigepealt *a r u a n d j a l e*, kes esitab juba varem läbikaalutud ja põhjendatud ettepaneku. Selle järele küsib juhataja: kes soovib sõna selle küsimuse kohta? Kui koosoleku juhataja tunneb sõnasoovijat, siis võib sõna paluda

lihtsa käe ülestõstmisega. Koosoleku juhataja võib aga nõuda, et sõnasoovijad esitaksid oma soovi kirjalikult. See on eriti soovitatav siis, kui juhataja sõnasoovijat ei tunne. Juhataja märgib sõnasoovijate nimed ülesandmise järjekorras oma ees olevale paberile ja annab neile sõna selles järjekorras. Keegi ei tohi rääkima hakata ilma juhatajalt sõna saamata. Sõnavõtu ajal juhataja valvaku piinliku hoolega selle järgi, et

1. ükski kõneleja ei kalduks kõrvale kõne all olevast küsimusest;
2. ei tarvitaks liigseid kordamisi;

3. ei tarvitaks sündmatuid ega haa-
vavaid ütelsi;

4. ei oleks kõne ajal koosoleku
ruumis lärmitsemist, segavat jutuaja-
mist, naermist jne.

Mis puutub vahelehiüetesesse kõne
ajal, siis ei ole sagedasti võimalik neid
absoluutselt keelata ja ära hoida.
Ometi ei tohi vahelehiüüded üle piiri
minna, kõnelejat segada. Samuti ei
tohi juhataja lubada, et kõneleja ja
teiste koosolijate vahel tekiksid kahe-
kõned.

Kui ette tuleb eelpool nimetatud
lubamatusi, siis peab koosoleku juha-
taja kõnelejat peatama ja süüdlasi
korrale kutsuma. Seks otstarbeks on
soovitav, et juhatajal oleks kasutada
kelluke. Iga kõneleja on kohustatud
otsekohe peatuma, kui juhataja helis-
tab, või vahele hakkab rääkima. Kui
juhataja kahekordsele korralekutsumi-
sele vaatamata kõneleja eksib eelpool-
mainitud nõuete (1, 2 ja 3) vastu, siis
on juhatajal õigus temalt sõna ära
võtta. Juhaja korraldustele
ei ole kellelgi õigust vastu
vaielda. Kunagi ei tohi koosoleku
juhataja laskuda vaidlusisse koosoli-
jatega. Kui koosoleku juhataja leiab,
et hulk koosolijaid tema korraldus-
tega rahul ei ole, siis võib ta panna
hääletusele oma usalduse küsimuse.
Kui enamus avaldab koosoleku juha-
tajale umbusaldust, siis on loomulik,
et juhataja omalt kohalt lahkub, andes
juhatus üle teisele juhatajale, või va-
litakse uus juhataja. See kõik on aga
äärmiselt ebasoovitav. Sellepär-
rast tuleb juhatajaks va-
lida selline isik, kelle juu-
res niisuguseid asju ette
ei tule. Nii on koosoleku juhatajal
suured õigused, mida ta aga kunagi ei
tohi kurjasti tarvitada.

Vajalikul korral peab juha-
taja kindlalt ja otsustavalt vahele as-
tuma. Millal esineb see vajaline kord?
Seda on raske määrata, siin peab mää-
rav olema juhataja isiku kiire ja õige
arusaamise ja otsustamise võime.

Sageli näeme, et koosoleku juha-
taja palub ja manitseb vahetpidamata
koosolijaid korda pidada, mitte vahele
rääkida, juttu ajada jne., kuid see kõik

on asjata. Varsti ollakse nende ma-
nitsustega harjunud ja juhatajat ei
panda enam tähelegi. Loomulikult ei
ole siis enam juttugi koosoleku korra-
likust käigust. Juhataja hoidugu sel-
liseist alalisist manitsusist ja palveist.
Võib mõnele vähemale mittesegavale
vahelehiüudele või mõnede koosolijate
tasakesi omavahel rääkimisele üldse
mitte reageerida. Kui aga see muu-
tub koosoleku käiku segavaks, siis tu-
leb juhatajal ka otsustavalt ja kind-
lasti üles astuda.

Kui koosolek muutub nii tormili-
seks, et asjade arutamine võimatuks
saab ja juhatajal ei lähe korda seda
vaigistada, siis juhataja kuulutagu va-
heaeg. Kui koosoleku uuesti alates
meeled pole ikka veel rahunenud nii,
et koosolekut võiks jätkata, siis ei jää
juhatajal muud üle, kui kuulutada
koosolek lõppenuks. Samuti tuleb
toimida siis, kui näha on, et võetakse
vastu selliseid otsuseid, mis pole
kooskõlas maksvate seadusega ja va-
litseva korraga ja juhatajal ei lähe
korda neid ära hoida.

Ei ole loomulik ega vajaline, et
üks kõneleja ühe ja sellesama küsi-
muse kohta piiramatu arvu kordi sõna
võtaks. Mitu korda ühe küsimuse
juures sõna saab, see ei ole üldiselt
täpsalt kindlaks määratud. Koosole-
kute dokumendades lubatakse harili-
kult 2—3 korda ühele isikule ühe ja
sama küsimuse kohta sõna võtta.

Faktilised või asjalikud
märkused on selleks, et õiendada
kõnelejate poolt esildatud ekslikke
andmeid. Nad ei tohi muutuda küsi-
muste sisulisteks arutamisteks. Fakti-
liseks märkuseks antakse sõna harili-
kult pärast eelmise kõneleja kõne
lõppu, väljaspool sõnasoojiate järje-
korda.

Isiklikus asjas sõnavõttud
on õienduseks, kui kellegi isikut on
riivatud. Selleks saab sõna harilikult
kõne all oleva päevakorra punkti sisu-
lise arutamise lõpul.

Korra kohta võib saada sõna
väljaspool järjekorda lühikesteks ette-
panekuteks kõneaja piiramise, läbi-
rääkimiste lõpetamise jne. kohta.
Korra kohta tehtud ettepanekute kohta

antakse harilikult sõna ühele poolt- ja ühele vasturääkimiseks, siis tuleb ettepanek hääletamisele.

Kui küsimuse arutamisel enam sõna ei soovita, või on otsustatud läbirääkimisi lõpetada, siis algab ettepanekute hääletamine. On soovitatav, et kõik ettepanekud juhatajale esitataks kirjalikult. Igatahes on juhatajal õigus seda nõuda. Juhataja loeb ettepanekud ette. Enne hääletamist on mõnel pool veel õigus lühidalt sõna võtta hääletamise motiivide kohta: koosolija soovib põhjendada seda, miks ta hääletab poolt või vastu, või miks ta jääb erapooletuks. Siis paneb juhataja küsimuse selgel ja arusaadaval kujul, millele võib vastata „ja“ või „ei“-ga, hääletamisele. (Kui koosolijate poolt esitatud ettepanek ei ole küllalt selge, siis peab juhataja nõudma selle ümberredigeerimist. Kui ettepanek on seaduse või põhikirja vastane või ei käi arutusel oleva küsi-

muse kohta, siis peab juhataja keelduma seda ettepanekut hääletamisele panemast). On ühe küsimuse kohta tehtud mitu ettepanekut, siis pannakse enne hääletamisele üldisemad, näit. küsimuse otsustamise edasilükkamine, juhatusesele või komisjonile kaalumiseks andmine jne. Arvude hääletamisel alatakse harilikult suurematest arvudest, tähtaegade hääletamisel — hilisematest.

Juhatusese või komisjoni ettepanekute kohta tehtud parandused hääletatakse enne neid ettepanekuid endid.

Muude ettepanekute hääletamine võib toimuda sisseandmise järjekorras.

Kui üksteisele vastukäivaist ettepanekuist üks on saanud vajaliku enamus, siis pole tarvis teisi enam hääletamisele panna. Samuti muidugi langevad iseenesest ära kõik ettepanekud, kui on otsustatud küsimuse otsustamine edasi lükata.

Need, kes sõna peavad.

Niisuguseid inimesi on õieti vähe, aga nad ongi sellepärast kullast kallimad.

Suurem osa inimesi püüab oma lubaduse täitmisest heameelega mööda libiseda. Nad on küll valmis lubama ei tea mida, aga kui jutt tuleb lubaduse täitmisest, siis oskavad nad ikka endid kuidagi moodi vabandada. Neile on ette tulnud need ja need ootamata takistused, on käinud külalised, on oldud haige, on pidanud ära sõitma jne. jne.

Ajalehtede või kuukirjade toimetused tunnevad eriti hästi sääraseid inimesi, kelle peale kunagi loota ei või! Neilt saab lubatud kirjutise, kui juhtub, kas viimasel silmapilgul, või õige aegsasti, aga just niisama hästi on võimalik, et neilt midagi ei saa, kuigi nad mitmed korrad ikka jälle uueks tähtpäevaks lubavad. Niisuguste inimestega on õige raske asju ajada.

Aga on olemas ka niisuguseid inimesi, kelle peale julgelt loota võib, kelle lubamine on kindel kui kalju. Nende pärast ei tarvitse olla rahutu. Kui neil mõni takistus juhtub, teatavad nad sellest aegsasti. Nad kirjutavad kas või öösi, haigevoodis või raudteevagunis, kui teistiti ei saa. Peavad olema väga tõsised põhjused, enne kui niisugused inimesed lubadust täitmata oma teed libisevad.

Elus on nii palju teisigi alasid, kus need kaks iseloomuomadust kokku põrka-

vad: ühel on soov libiseda oma teed, raputades end lahti igasugustest tüütavatest kohustistest, ja teisel kindel püüe teha seda, mis tema kohus, olgu see talle siis lõbus või igav, kerge või raske.

Seda võib eriti tähele panna seltskondlikes töödes, õhtute, loteriide, korjanduste jne. korraldamisel. Ühed on alati valmis oma vaeva seltskonna heaks ohverdama, teised oskavad haruldaselt osavalt sellest kõrvale libiseda. Kui naabril mingisugune mure või koorem kanda, või tuleb kedagi haiget aidata, vaeslapse eest hoolt kanda, siis on osal inimestest juba niisugune kohusetunne, et nad kohe sundimata käed asja külge panevad ja kaasa aitavad. Teised raputavad endid kõigest lahti: see ei kõlba neile, neil on põhjendavad takistused, teiste iseloom on selleks kohasem, neil on selleks rohkem aega ja jõudu jne. Nad ise libisevad oma teed ja „raputavad tolmugi jalgadelt“.

Aga iga kord, kui kohtad naise või mehe, kellest tead, et ta ei püüa kõrvale libiseda, tunnend rõõmu, et sääraseid inimesi on maailmas. Inimesed, kes äratavad julgusetunnet, inimesed, kelle seltsis usaldad ette võtta üldisi töid, kelle abiga midagi korda võib saata ja kelle poole abi tarvitades julgelt võid pöörduda; lühidalt, inimesed, kes on kallimad kui kuld.

Hääletamise viis.

Hääletamise viis on kas põhikirjas ette nähtud, või määrab selle koosolek ise häälteenamusega. Lahtine hääletamine toimub käeülestõstmise teel. Juhataja loeb enne hääled „poolt“, siis „vastu“. Tarbekorral ka nn. „erapooletud“. Erapooletud loetakse harilikult vastuhääletajate hulka. See pärast tuleb neid mõnikord ka lugeda, et teada saada, kas koosolijate enamuse on ettepaneku poolt või vastu. Näit. on hääletamise tulemused järgmised: 28 poolt, 25 vastu ja 5 erapooletut. On selge, et ettepanek pole saanud koosolijate enamust. Suuremail koosolekuil on soovitatav häätelugejaiks nimetada isikuid koosolijate hulgast. Kinine hääletamine sünnib kas sedelitega või kuulikestega. Kuna kuulikestega hääletamine eeldab vajalist sisseseadet, siis harilikult on tarvitusel sedelitega hääletamine. Hääletamissedelikesed olgu märgitud tempeliga. Sedelite väljajagamine, ärakorjamine ja häälte lugemine sündigu koosolekul selleks valitud isikute kaudu.

Koosoleku juhataja peab valvama selle järgi, et hääletamisest võtaksid osa ainult need, kel selleks on õigus. Kui on selgunud hääletamise tulemused, siis annab juhataja nad koosolekule teada, konstateerides ühtlasi, kas ettepanek on vastu võetud või tagasi lükatud.

Häälteenamus.

Häälteenamus on kas lihtne või nn. kvalifitseeritud. Kvalifitseeritud enamust ($\frac{2}{3}$, $\frac{3}{4}$ jne. koosolijaist) nõuab harilikult põhikiri tähtsamate küsimuste otsustamisel (põhikirja muutmine, tegevuse lõpetamine jne.).

Liht-häälteenamuse mõiste ei ole küllalt selge. Selle all mõistetakse kord absoluutset, kord suhtelist

enamust. Absoluutseks enamuseks tuleb lugeda üle poole koosolijate arvust. Näit. kui koos on 35 isikut, siis absoluutseks enamuseks on tarvilik vähemalt 18 häält. Relatiivseks enamuseks loetakse suhteliselt kõige suurem arv hääli, mis üks ettepanek on saanud võrreldes teistele ettepanekutele antud hääletega. Näit. koos on 35 isikut. Hääletamisel on 3 ettepanekut, millest üks on saanud 15, teine — 12 ja kolmas 8 häält poolt. Suhtelise enamuse on seega saanud esimene ettepanek. Kuid see ei ole enamuse koosolijaist. Harilikult võetakse säärastel korradel ette uus hääletamine, hääletades kõiki ettepanekuid poolt ja vastu. Vastuvõetuks loetakse see ettepanek, mis on saanud rohkem hääli poolt kui vastu. Kui kõigi ettepanekute poolt-häälte arv on väiksem vastu-häälte arvust, loetakse ettepanekud tagasilükatuks ja minnakse päevakorras edasi.

Koosoleku lõpetamine.

Kui kõik koosoleku päevakorra punktid on läbi arutatud ja ettepanekud hääletatud, siis ei tohi juhataja unustada protokollil kinnitamise küsimust. Väiksematel juhatuse ja komisjonide koosolekutel kirjutatakse harilikult protokoll kohe valmis ja kirjutatakse alla koosoleku lõpul kõigi osavõtjate poolt. Suuremate koosolekute protokollid aga sageli ei valmi koosoleku lõpuks. Samuti ei ole ka vajalik, et kõik koosolijad igakord peaksid protokollile alla kirjutama. Sellisel juhul tuleb koosolekul enne lõppu valida teatud arv koosolijaid (näit. 3), kes hiljem protokollil kinnitavad oma allkirjaga. Peale nende peab protokoll kandma ka koosoleku juhataja ja protokollija allkirja.

Pärast protokollil kinnitajate valimist lõpetab juhataja koosoleku.

(Lõpp.)

* * *

Kui aeg on arvestatud ja sõnad mõõdetud, harjutakse mõtlema ainult olulist. Nii, evides vähem aega elamiseks, elatakse kahekordselt.

Romain Rolland.

Kalm luuletust.

Õnnelind.

Ma püüdsin avakäsi õnnelindu,
maailma avarusi tahtsin valluta —
ja aastaid käisin läbi võõraid pindu,
ei teadnud kuhu järel lennata.

Suurt ilu nägin, rikkusi ja vara,
au, võimu, tarkust, teadust, toredust.
Ma nägin valu, kuulsin ohkeid sala,
ka õilsust kohtasin ja madalust.

Ma kuulsin nuttu, kurbust, leina kaja,
kuis kõikjal eluvõitlus kihas, kees.

Ma nägin rõõmul' ehitati maja
ja hõisked helisesid rinna sees.

Ma nägin, kuulsin, tundsin palju, palju,
küll rõõmus, valus tõusis, vajus rind
ja elutuul kord oli õrn, kord valju, —
ent leidmata jäi kauge õnnelind.

Kuis võisin, vaene, aimata küll seda
kus peidus oli kaunis õnnelind:
tal peidupaigaks oli minu süda,
mu väike, tuksuv süda, — ei maailm.

Kevadele vastu.

Kattest lumisest vabaneb vangistet aas,
metsast kevade kohinad kost'vad,
tuleb hõisates, lauldes uus kevade taas,
vetesulinad rõõmujuttu vest'vad.

Tule, kevade kaunis, tule, ootame Sind,
süda tulvil on igatsust, õnne.

Ah, — kuula mu sõber, kuis heliseb rind,
sellist laulu ei kuulnud küll enne.

Kogu maailma sülle võiks haarata nüüd,
tahaks' laulda, et taevani kostab,
tahaks hõisata nõnda, et heliseb hüüd,
mis maailma lõpuni kestab.

Kuid ilm ju nii väike, ei hõisata saa
nagu tahaks' ja suudaks', ma kardan
kui kord mu hõisked päästan vallale ma
panen mässama mere, maa murrant.

Kui hinnata saavutise seisukohast, siis laitmatu popsisaun on kahtlemata suurem väärtus kui nurjaläinud tempel. Ent inimene, kes enese kiusab templi ehitamisele, isegi kui see käib üle jõu, pakub kahtlemata suuremat sisulist huvi oma traagilise heroismiga kui vilunud ja oma väikeses päevatöös kindel käsitöeline.

Hugo Raudsepp.

Kodukopli kased.

*Kodukoplis valgekoorelised kased
raagsed, tüved lumelaikudesse mattun'd,
luitumus ja hallus lumilinast kattun'd,
silmil puhata sel valgel rahul lased.*

*Üle pruuni raagumise kaardub taevas
põhjamaine, sinine ja avar süli;
suunad pilgu üles, unub maine tüli,
rahu tunned südamel, — veel äsja oli vaevas.*

*Kaugelt aimad kuulvat kevadtuulte müha,
karges õhus tunda sula lume hõngu;
päike põimib raagumisse kuldseid lõngu,
valge vaip nüüd õheneb ja nõrgub üha.*

*Päikselaigu raskus vaotab maasse lume,
tulvil mahla valgepihalise kase sooned,
mahla-verest punetavad pungad noored,
hõõg'vad, pakatuvad vastu sinitaeva jume.*

*Pungad punased ja sinitaevas hele,
päikesilma kuld ja lõnatsuule kohin
kuulutavad mulle — jälle loota tohin,
jälle naerdes jooksta vastu kevadele.*

Ruilas, märtsikuul 1938.

L. K.

Mis ma ühiskoolist arvan?

Ühe õpilase mõtteid.

Meie koolireformide puhul on sageli olnud vaidlusi ühis- ja lahuskooli ümber. Pooldajaid leidub mõlemal liigil, loomulikult ka vastaseid. Näit. eitas omal ajal üks meie tuntumaid koolitegelasi ühiskooli kui niisugust täielikult.

Olen „saatuse tahtel“ käinud kaks aastat klassis, kus olid ainult tütarlapsed, hiljemini koolis, kus minu klassis oli vaid kolm tütarlast ja kakskümmend poissi, nüüd sellises, kus mõlemast soost õpilasi on enam-vähem võrdselt — võin selletõttu võrrelda mõlemaid koole oma kogemuste põhjal.

Tütarlaste (poeglaste) kooli hüveks on võib-olla suurem kodusus, teatavas mõttes ka vabadus. Väidetakse ka, et tütarlastekooli lõpetanud tüdrukud olla n a i s e l i k k u m a d — aga sellega on koos arenenud ka kõik „Eeva-soo“ pahed. Siiski ei või me väita, et ühiskooli lõpetanud tütarlaps erineks nii väga oma käitumiselt lahuskooli lõpetanust. Peab isegi ütleva, et ühiskooli naisõpilane käitub endavanuste noormeeste seltskonnas vabamalt, muidugi heas mõttes, ja pareminigi. Tütarlastekooli kasvandik, kui tal pole vanemaid vendi, ei tea õieti, mis rääkida või teha — see kõik on öeldud muidugi harilik, keskmise naisõpilase kohta — eriti, kui „kaval“ on ka õige noor. Kihista-

takse salgas koos, häbenetakse. Sest kaaslased on ju — poisid.

Ühiskoolis kaob ja tasandub see suur vahe nais- ja meesõpilaste vahel peagu märgatamatuks — sellega pole muidugi öeldud, et naisõpilased muutuksid mingi poisitareks ja meesõpilased naistetuksid, ei. Aga vahekorrad muutuvad lihtsamaks ja loomulikumaks. Ideaalsemaks pean sellist klassi, kus naisõpilased on vähemuses — olen nimelt märganud, et siis „tugevam pool“ on palju rüütellikum ja nende käitumine kuidagi parem. Vastupidises olukorras muutuvad tütarlapsed veidi „ülbeks“ — ja poisid peavad siis muidugi vähemalt peajao üle olema. Mis puutub moraali, ei või öelda, et see tütarlastekoolis kõrgem oleks. On ju täiesti loomulik puberteedi ajajärgul, et huvitakse vastassugupoolest jne. Ühiskoolis aga möödub see „haigus“ kuidagi „valutumalt“. Ja tütarlaste endivahelised kõnelused pole ka nii „põnevad“, nagu lahuskoolis — võetakse neid küsimusi palju loomulikumalt ja vähem „traagiliselt“. Ka nn. „klunkreil“ käimisi ühes poistega esineb naisgümnaasiumes enam — ühiskooli tüdrukuid see nii ei „tõmba“ — ei huvita. Aga loomulikult esineb siingi erandeid.

Üldse õpib ühiskoolis inimesigi paremini tundma. Eks näe ju tütarlastekooli kasvandik meesõpilasi vaid väljaspool

kooli — pidudel, koosviibimistel — ja kes ei taha siis näida parem kui ta on — lip-sud kõik korralikult ees ja püksid pressi-tud! Ja jutt on ka „sile ja viisakas“. Aga ühiskooli tütarlaps võib-olla teab, et sama poiss on klassi suurim „siidivend“, üldse mittemidagiütlev olevus. Aga peol — kes me oleme!?

Küsitakse — kas pole ühiskoolis edasi-jõudmisel takistuseks eri soost õpilaste erinevad võimed teatavais aineis, samuti erisugused huvid? Siingi pean omadest kogemustest eitavalt vastama. On üldi-selt teada, et poisse huvitab enam füüsika jne. Tütarlaste pead seda ei „võta“. Aga tütarlastekooli õpilasedki peavad seda õp-pima. Õpivad pähe, suurem osa ei mõis-tagi, mida ja misjaoks — ei saa aru ja nutavad. Ühiskoolis aga seletab mõni klassivend meeleldi ja lihtsalt selles niipalju manatud kooliargoois selle „keerulise värgi“, et „vaata, see mutter siin käib sinna“ jne. — ja asi ongi selge. Nii et tütarlapsele on ühiskoolis õppimine nii mõneski suhtes kasulik. Näit. ajaloos — poliitilised päevasündmused huvitavad poisse enam — tehakse sellest klassiski juttu — ja naisõpilasedki kuulavad — mõni huviga, mõni mitte, aga kuulavad siiski — ja kasu on sellest kindlasti.

Tütarlapsed on loomult korralikumad — nende tõttu, avalikult öeldes, ja nende arvele tulevad ühiskooli poiste suhteliselt puhtamad küünealused kui seda on mees-

kooli õpilastel. See on muidugi jäme näide — aga see on tõde. Üldse panevad tütarlapsed oma välimusele enam rõhku kui poisid — see ei ole sugugi edevus — sest „ehtida“ ei luba juba koolikordki — ja mõjustavad oma korruga klassi(kooli)-vendigi — kuigi viimased seda millegi pä-rast kuidagi tunnistada ei taha — aga see on ometi nii.

Üheks paheks ühiskoolis on see, et ühe-vanustest mees- ja naisõpilastest on vii-mased küpsemad ja arenenumad, aga see on juba looduse „viga“. Tekivad pisikesed näaklused — et, „ah, mis nüüd teie jne.“ Ja poisid siis kantuina protestivaimust toovad niisuguseid vastuväiteid, et hoi-a alt. Tütarlapsed leiavad need vastused olevat muidugi „labased ja lapsikud“. Aga niisugused tülid lahenevad ruttu ja läbi-saamine on ikkagi hea. Loomulikult on siin oma osa huvidel, kalduvustel jne. — Kuid see on juba väiksema tähtsusega.

Ideaalne koolivend peaks minu arvates olema seltsimees selle sõna parimas mõt-tes — ja ta peaks katsuma meeles pidada, et ta kooliõde on ikkagi tütarlaps. Meie ajal on sagedane pilt, et meesõpilane, kui sa temaga just ei „kurameeri“, käitub sinuga nagu poisiga — halvemas mõttes. Trügib rõivastus nii, et hoi-a end vaevaga jalul ja saad vahel nii mõnegi „kena“ müksu ribide vahele — et „ära ura“. Aga sellepärast ei nõua veel tänapäeva tütar-laps, et temaga käitutaks nagu nukuga, see oleks tarbetu ja naeruväärnegi.

Ühe noorsoo kurbmäng.

Möödunud aastal täitus 725 aastat sellest vapustavast kurbmängust, mida ajaloos tuntakse „laste ristisõja“ nime all.

Aasta 1212 oli Euroopas „imelik-kude ennustuste aasta“. Talv oli ol-nud kummaliselt pehme ja juba vara-kult kevadel algas kohutav kuumus ja pöud, mis kestis raugematult kuni sü-giseni. Kõikjal olid meeled ärevil. Mõni aasta varem olid saratseenid val-lutanud Püha haa ja Jerusalemi oli valeprohvet Muhamedi järglaste või-muses. Kirik jutlustas kõikjal uut ristisõda.

Kevadel ilmus Prantsusmaal järsku inimeste ette Stefani nimeline karja-poiss, kes jutustas, et ta olla näinud imelikke nägemusi. Lunastaja ise oli end temale ilmutanud ja teda kehuta-nud koguma „süüütute“ sõjaväge, mis vallutaks Püha haa uskmatuult. Mõne nädalaga levis teade Stefanist ja ta

nägemusist üle kogu Euroopa, kutsu-des ellu kummalise ärkamisliikumise. Saksamaal äratas tähelepanu keegi Nikolause nimeline prohvet-poisike, kes jutustas, et ta olla näinud sama-suguseid nägemusi kui Stefangi. Kõik-jal liikus noori jutlustajaid, kes kehu-tasid lapsi minema ristisõtta Pales-tiinasse.

„Uus jõud on liitunud suurde võit-lusse!“ hüüdsid noored jutlustajad. „Uus jõud — süütuse valge jõud! Nüüd on kaotustel lõpp. Lapsed näi-tavad kangekaelsetele riütlitele ja upsakatele parunitele, et noorsugu on võitmatu, kui Jumal juhib teda!“

Noored tahtsid teha imet sõna otse-ses mõttes. Nad tahtsid teostada oma kavatsust ilma relvadeta, oma usu jõuga. Prohvetitel õnnestus neid veenda, et nad võivad kuivade jalga-dega minna läbi Vahemere, nii nagu Iisraeli lapsed muiste läksid läbi Pu-

nase mere. Niihästi Saksamaal kui ka Prantsusmaal kogunes kümneid tuhandeid noori, enamasti poisse, kuid ka tüdrukuid, vaimustatult juhtide ümber. Usuhullustus, kangelasmeel ja kahetsetav teadmatus pani viimaks ligi sajatuhandelise noorsoohulga liikuma. Keegi neist ei osanud aimatagi, et nende suured, uhked kavatsused lõpevad kõige vapustavama noorte tragöödiaga, mida ajalugu tunneb.

Vanemad inimesed suhtusid üsna eri viisi sellesse laste üritusse. Ühed toetasid seda vaimustatult, teised raputasid pead. Piiskopid ja koguduste hingekarjased olid üldiselt retke vastu, kuid mungad ja kloostriülemad andsid sellele oma õnnistuse. Paavst vaikis.

Saksa Nikolaus sai varsti oma väe kokku. Ta noored ristsõdurid riietusid villasesse, enamasti halli kitlisse, kuhu oli õmmeldud punasest riidest riste. Mõned ülimeste pojad saabusid valgetes kitlites, isegi ratsa. Ka prantsuse Stefani pooldajad korraldusid kiiresti. Nad esinesid palju toredamini kui nende saksa seltsimehed ja Stefan ise käitus nagu kuningas kunagi. Tal oli isegi relvastatud ihukaitsvägegi kaasas.

Maikuus hakkas Nikolaus Kölnist liikuma. Lauldes ja lippe lehvitades rändasid noored Rheini orgu mööda lõuna poole. Teel liitus sadade ja tuhandete kaupa uusi noorukeid „armee“ga. Lõpuks jõuti praeguse Šveitsi maa-alale, külmale ja vaenulikule maale, kohutav, kõrge Alpi ahelik ees. Kuid see ei masendanud vaimustatud meeli. Enam kui kolmekümnetuhandeline jõuk tõusis lauldes lumiste mägede järske külge mööda ülles.

See oli kohutav teekond.

Nälg, pakane ja metsikud mägielanikud hävitasid paari nädalaga enam kui poole noorte vaimustunud hulgast. Kurnatutena ja räbalais jõudsid teised Põhja-Itaaliasse — Genuasse, kuid siin oli ka teel lõpp. Vahemeri lainetas nagu ennegi ega teinud väljagi Nikolause palvetest. Noortehulga unistus, pääseda Pühale maale, osutus vaid unistuseks. Pettunud ristsõdurid hülgasid pahameeles oma juhi. Ainult harvad neist pääse-

sid pappide ja munkade abil tagasi kodumaale.

Samal ajal, kui Nikolause „armee“ rändas Šveitsis, alustas Stefani vägi Vendôme'ist liikumist Marseilles suunas. Prantsuse laste teekond oli palju hõlpsam kui sakslaste oma. Liiguti kodumaa pinnal, sõbralikkude inimeste keskel. Ei olnud mägesid ega ega hammustavat külma. Kuid ega sellegipärast kahjudeta päästud. Suvi oli kohutavalt kuum; taudid ja janu nõudsid tuhandeid ohvreid.

Stefanigi „armees“ oli üle kolmekümne tuhande poisi ja tüdruku. See noorte vaimustatud ristsõdurite hulk võis olla mõjuv vaatepilt, kui ta lauldes marssis läbi Prantsusmaa. „Kuningas“ Stefan sõitis vankris, valged hobused ees; vankri ääres ja taga oli hiilgavalt rõivastatud ihukaardivägegi tugevatel ratsahobustel. Neljateistkümneaastane juht oli riietunud valgesse siidmantlisse, millesse oli õmmeldud suur punane rist, ja uhke kübar kaitses ta mustalokilist pead päikese põletavate kiirte eest. Inimesed tõttasid kõikjal vaatama Jerusalema matkajaid. Rahvahulkadest kuulus võimsaid kehutushüüdeid, mehed paljastasid pead ja naised jooksid nooremaid võitlejaid suudlema ning kallistama. Kõige valdavama mulje jätsid ristsõdurid lastesse, kes tõttasid liituma rongikäiguga — et jääda igaveks sellele teele. Vanemate keelud jäid mõjuta.

Noorte ristsõdurite liigutav teadmatus ja kõikumatu usk peegelduvad mitmeti vanade kroonikate jutustusis. Mitu korda nad arvasid olevat jõudnud juba pärale, kui nägid mõne linna torne taevarannal. Kuulus vaimustatud hüüdeid ja tuhanded silmapaarid muutusid pisaratest märjaks. Kuid iga kord osutus rõõm enneaegseks.

Viimaks jõuti Marseilles'i. Sinine Vahemeri oli ees. Ent selle vesi ei teinud teed — see polnud Iisraeli laste Punane meri. „Kuningas“ Stefan oli ilmsesti valeprohvet. Kui truu ihukaitsvägegi poleks teda päästnud, ta oleks olnud kindlasti surma oma.

Kõige hullema segaduse ajal ilmusid kaks kaupmeest Stefani jutule. Nad lubasid oma laevadega vähemalt

osa risticõdureist toimetada Pühale maale.

Usk ja lootus tulid tagasi. Noored risticõdurid tormasid rõõmuhüetega sadamasse.

Viistuhat last tuubiti seitsmesse väiksesse laeva, mille kõlbulikkus meresõiduks oli üsna küsitav. Laevad läksid paisunud purjedega ja lehvi-vate lippudega teele. Nad ei tulnud kunagi enam tagasi, nagu nende reisi-jadki mitte.

Tõsi — üks neist tuli tagasi. Kaheksateist aastat hiljem saabus Prantsusmaale vana mees, kes oli Stefani laeval olnud mingiks juhiks. Ta ju-

tustas südantlõhestavat lugu: juba kolmandal päeval pärast laevade teele minekut oli torm kaks neist uputanud. Teised olid varsti pärast seda sattunud saratseenide kätte. Sõbralikud kaupmehed olidki olnud orjakaupmehed ja elusolevad risticõdurid olid müüdnud orjadeks muhameedlastele. Neist orjadest ei jõudnud ükski enam tagasi kodumaale.

Arvatakse, et laste ristiretk jättis vähemalt kuuskümmend tuhat kodu Prantsusmaal ja Saksamaal leinama. Usuhullustus ja teadmatuus olid tõmmanud sada tuhat last oma keerisesse, kust vaid harvad pääsesid eluga.

Ajak. „Nuori Voima“.

Karskusest ühe väikelinna gümnaasiumis.¹⁾

Praegu on meie rahval tähtsaks probleemiks alkoholiküsimus. Igas külas on viinapood, et seda „elumärjukest“ lähemalt võtta oleks. Karskusliit korraldab karskusküsimuse, loenguid ja kursusi. Kuid milline on õpilaste vaade karskusele? Kuna puutun tihti kokku kodulinna gümnaasistidega, usun, et võin seda küsimust valgustada õigest seisukohast.

Möödunud õppeaastal korraldati niimeta ankeet poeglaste gümnaasiumi vanemates klassides karskusküsimuse kohta. Sellest selgus, et vaevalt kolmandik õpilastest olid karsked, kusjuures kandvam osa karskeid langes noorematele klassidele. Vanemad õpilased põhjendasid ise seda sellega, et noortes ei ole joomine veel levinenud. Kuid see on teisiti. Noortes on karskus rohkem levinenud, aga mitte joomine vähem levinenud. On loota, et tulev gümnaasium on karskem ja loodetavasti tulevad kord ka lõpuõhtud ilma alkoholita, mida kahjuks viimase viie aasta jooksul pole olnud ega tule ka sel aastal mitte. Nooremad on osalt lahti saanud sellest orjaverest, mis alkoholi ees lömitab. Kuid siiski mitte täielikult.

Koolis ja kooliõpilasil on küll joomine täiesti keelatud, kuid siiski peetakse omavahelisi salajasi nn. „klunkesid“ mõne

poisi või tütarlapse korteris, kus esikohal on alkohol ja tütarlapsed.

Abiturientide klassiõhtud lähevad enamuses „märjalt“. Mis sestki, kui kojainaine peab viina lõhna tärpentiiniga kõrvaldama ja pudelikilde korjama. Tühjad pudelid ta saab ju tasuks endale ja vahest terve põlletäie. Isegi orkestrandid joodetakse täis ja mõnegi uusimad riided vajavad puhastamist likööriplekkidest.

Kuuldavasti olevat ühel abiturientil viinapudel isegi koolis tundide ajal ligi olnud kinnituseks.

Kui siis mõne „klunkel“ olijaga järgneval päeval kokku saada, siis kiideldakse, et joodud vennaga 3 „asunikku“, oldud „täis kui tina“, kaotatud kell või kinnas lumehange jne. Sellega uhkustatakse..

Kuid miks hakkavad õpilased jooma? „Avitajaiks“ on tihti vanemad õpilased, abiturientid. Mis mees sa oled, kui sa ei joo? Ja vanemale vennale oma agaruse näitamiseks pistetakse kõvasti. Ja mis viga alkoholi saada: viinakauplused on väga lahed, õpilasile tehakse isegi protsendid (? Toim.).

Tihti tuleb õppuril rahast puudus. Siis laenatakse rikkamate käest ja joomine kestab. Halvemal juhul mõni doktor jääb oma kuldrahadest ilma ja ta poeg võib juua kas või esmaspäeva pühapäevale järgi, nagu olevat juba mõnigi kord juhtunud.

Siiski on praegu lootus olukorra paranemisele. Mõned õpilased õiendavad juba karskuseksameid ja abiturientid enam palju ei käse juua, suhtuvad sellesse ükskõikseltselt. Kuid millal hakkavad nad keelama?

Elame, näeme . . .

Vilistlane.

¹⁾ Avaldame siin ühe süngevõitu kirjutiise gümnaasiumiõpilaste karskusmeelsusest. Võib olla on autor asju näinud liiga „tumedate prillidega“, kuid samasuguseid häälid kostab siiski ka mujalt. See manitseb alkoholismivastasele võitlusele koolinoorsoos pöörama tõepoolest senisest suuremat tähelepanu. Toimetus.

Noorsoolikumise tänapäev.

Jooni Kodutütarde tegevusest.

Vestlus suurima noortekoondise juhiga.

Et jätkata ülevaadete sarja eesti noorsoo-organismide tegevusest, otsisime üles Tartu tütarlaste gümnaasiumi inspektriisi prl. mag. S. P r u u d e n'i, kes teatavasti on Kodutütarde org-i peavanemaks (uue korralduse järgi vanemaks). Prl. S. Pruuden on rikkalikku kogemustega ja tuseda teadusliku ettevalmistusega pedagoog ja kõnelusest temaga nähtub kohe, et tal oma organisatsioonigi juhtimisel pedagoogilised põhimõtted on esikohal.

— Enne kõike huvitab meid muidugi, kui suur on Teie org.?

— Kodutütarde org. on teatavasti Naiskodukaitse tütarorganisatsioon; ta jaguneb vastavalt Naiskodukaitsele 15 ringkonnaks: iga maakond ja suuremad linnad moodustavad omaette ringkonna. Org-i algüksuseks on r ü h m, mis omakorda võib jaguneda s a l k a d e k s, igas salgas on keskmiselt 6—10 liiget. Igal rühmal on peale noortest koosneva juhatuse oma vanem, milline valitakse täiskasvanute, enamasti õpetajate hulgast. Praegu on kõigis ringkondades kokku 782 rühma 17 291 noorega. Täiskasvanud juhte teotseb 1071. Kõige rohkem noori on 10—13 elua. vahel.

— Millega seletada asjaolu, et Teie org. nii lühikese aja on kasvanud suurimaks noorte koondiseks Eestis, kuna tütarlapsed üldiselt ei peaks olema väga organiseerimistahtelised?

— Meie org-i kasvamisele on suuresti kaasa aidanud naisõpetajate suur huvi ja kohusetunne asja vastu. Ka valitsusorganid on suhtunud meie tööle heatahtlikult. Kuna töö juhtimisel õpetajad on kaastegevad, valitseb rühmades ja kogu töö juures üldiselt hea kord.

— Kuidas suhtuvad lastevanemad kodutütarde tööle?

— On arusaadav, et need vanemad, kes oma lapsi org-i on lubanud, seda pooldavad. Keelamiseks ja vastuseisemiseks poleks ka põhjust, sest tegevus salkades, rühmades jm. on korraldatud nii, et see mitte palju aega ei võtaks. Noored ise tuleksid palju sagedamini kokku, eriti nooremad. Mõnikord püüavad lapsed kodu kodutütarde koondusi tarvitada ettekäändeks, et kodunt välja pääseda, isegi

säärased lapsed, kes üldse ei kuulu org-i. Vahevihu kaudu antava informatsiooni abil on seda pahet küll püütud kõrvaldada.

— Kust saab org. omad tulud ja kui suured need on

— Ajame läbi väga vähesega. Meie ringkondade eelarved kõiguvad 20—500 kr. vahel; toetusi saadakse peamiselt Naiskodukaitselt. Üleriigilise keskuse tulud on viimasel ajal olnud umb. 1,6 milj. senti aastas, sellest keskm. 600 000 senti Kaitseliidult, 450 000 senti Haridusministeeriumilt jm.

— Kui palju teie org. saab tarvitada kutselisi tööjõude?

— Loomulik oleks, et igal ringkonnal oleks oma kutseline instruktor kohase palgaga; praegu on 3 ringkonda veel ilma instruktorita; ringk. instr. on 12, peale selle keskkohta sekretär ja tema abi; nende palgad on tagasihoidlikud.

— Millised suuremad ülesanded on teie org-il lähema aja töökavas?

— Üheks ülesandeks, mis meile mitmeks aastaks tööd annab, on oma püsiva suvikodu väljaarendamine; see asutatakse Pärnu lähedale Valgerannale (Doberaani); peale üldise administratsiooni ja majapidamise hoonete sisaldaks see ehitusi iga ringkonna jaoks. Kokku oleks suvekodus ühe korraga ruumi umb. 150 tütarlapsele. Esialgu tuleb siiski läbi ajada ajut. suvikoduga Võsul. Suvikodus on peale lõbususte ja suvitamise ka kindlad töötunnid, kus osavõtjad teevad ja õpivad mõnd käsitööd. Möödunud suve ülesandeks oli vaiba kudumine Presidendi lossi jaoks; tuleval suvel võetakse kavva kangakudumine, puuesemete kaunistamine jne.

Lõpuks tutvustab prl. S. Pruuden lahkesti veel kodutütarde väljaandeid, nagu Kodutütarde käsiraamat, millest juba kaks trükki ilmunud, nägus ja sisukas Kodutütarde matkaraamat, laulik jne. Kõik väljaanded on levinud väga hästi ja on osutunud sisuliselt õnnestunuiks.

Üldiselt jääb mulje, et kodutütarde org-is tehakse tõsiselt ja kavakindlat tööd ning on vaid põhjust rõõmustada, et nii paljud noored on koondunud selle org-i ümber.

Eesti Noorsoo Karskusliidu tegevusest.

Karskusnädal

peeti teatavasti käesoleval aastal 30. jaan. kuni 6. veebr., kusjuures kõnede peamiseks teemaks oli: Kaitskem noorsugu alkoholi eest. Eriti rohkesti karskuskoosolekuid

pidasid sel aastal noorsoo org-id. Kesk-koolidesse ja gümnaasiumidesse püüdis E. Noorsoo Karskusliit omalt poolt võimalust mööda kõnelejaid saata. Nii esinesid mag. A. E l a n g o Rakveres ja Narvas, õigusteadlane P. V i h a l e m

Pärnus (poegl.-gümn.) ja Tallinna tütarl. kommertsgümn., assistent V. M u l d T a p a l, üliõp. A. L o o r i n g P e t s e r i s, üliõp. A. L a i d s o o R ä p i n a s, Võrus ja Valgas. Üliõp. Karskusühendus korraldas karskusnädala puhul esinemisi abiturientidele; osalt tehti seda koos E. N. Karskusliidu üritustega, osalt eraldi; nii näit. käis Liidu juhat. liige üliõp. P. S a r v ÜKÜ ülesandel Haapsalu ja Nõmme gümn. kõnelemas.

„Kevadiku“ õhtud Tõrvas ja Räpinas.

Osalt karskusnädala raamides, osalt väljaspool seda korraldasid Tõrva ühisingümn. karskusring ja Räpina aianduskesk-kooli õpil. ühispere „Kevadiku“ õhtud, mille sissetulekut kasutatakse „Kevadiku“ tellimiseks õhtust osavõtnuile. Õhtud olid korraldatud huviõhtu kujul. Kõnega esines E. N. K-liidu esindajana Räpinas üliõp. A. L a i d s o o ja Tõrvas üliõp. A. U i b o. Mõlemad õhtud õnnestusid hästi.

Karskuskursus Tartu koolinoor-soole.

Veebruarikuu esimesel poolel korraldas E. N. K-liit Tartus H. Treffneri gümn.

karskusringi ja ENKSTG karskusring „Aita“ kaasabil karskuskursuse Tartu koolinoortele. Kahjuks oli huvi kursuse vastu niivõrd väike, et kursus pärast neljandat loengut katkestada tuli. Ühtekokku oli ette nähtud 8 loengut. Lektoritena olid ette nähtud E. Kubjas, A. Elango, dr. R. Tamm jt. Kursust kavatsetakse jätkata üksikute referaatõhtute näol.

Noorkarsklaste suvipäevad.

toimuvad Liidu juhatuse otsuse kohaselt sel kevadel suvistepühade ajal (5.—7. juunil) Petseris ja Räpinas. See on üks meie kodumaa omapärasemaid nurki ja tohiks äratada rohkesti huvi. Suvipäevade sisuline osa keskendub peamiselt teema ümber: tänapäeva noorsoo vaimsed harrastused, mida käsitletakse mitmelt eri seisukohalt. Lõpliku kava avaldame „Kevadiku“ järgmises numbris.

„Kevadik“ nr. 3.

ilmub aprillikuu lõpus kahekordses suuruses Poola erinumbriina, sisaldades rohkesti kirjutisi tänapäeva Poola riiklikust ja kultuurilisest elust poola ja eesti autoreilt.

Mitmesugust.

Organiseeritud noorte arv Eestis.

Eestis on praegu Haridusministeeriumi Noorsoo Osakonna andmetel 55 000 organiseeritud noort. Kõige suuremaks koondiseks on Kodutütred 17 291 liikmega; nendele järgnevad Noorkotkad (13 687 liiget), Ülemaaline Maanoorte Ühendus (6619 liiget), ÜENÜ (5832 liiget), Skautide Malev (5667 liiget), Gaidide Malev (2433 liiget), NMKÜ Liit (2375 liiget), KNNÜ Liit (1976 liiget) jne.

Noorteorg-ide patrooniks vabariigi president.

Hiljuti muudeti Riigihoidja dekreediga noorsoo organiseerimise seadust. Selle järgi edaspidi kõigi noorsoo org-ide patrooniks on Vabariigi President. Üleriigilisi noorsoo org-e esindab ja juhib p e a v a n e m, kelleks on sõjavägede ülemjuhataja. Peavanema abiks on Haridusministeeriumi noorsoo osakonna noortepuhataja.

Kõigile org-idele ühise peavanema seadmisega loodetakse vältida org-idevahelisi hõõrumisi, ühtlustada nende väliseid esinemisi jne. Noorsoo org-ide tegevuse sisuliseks keskendajaks jääb endiselt Ha-

ridusm. noorsoo osak., kes sel alal juba palju väärtuslikku tööd teinud.

Soome sportlased ja karskus.

Soome Öppiva Noorsoo Karskusliit (SONR) on korraldanud oma maa silmapaistvamate sportlaste hulgas (kogusummas 122 isikut) ankeedi selle kohta, kuidas nad suhtuvad alkoholitarvitamisesse ja suitsetamisele. Saadud vastused on avaldatud tähelepanuväärt raamatuna „Huipumiesten huomioita“. Neist vastustest järgneb m. s. järgmist:

1. Sportlane, kes tarvitab joovastavaid jooke, ei suuda mitte nii paljude aastate jooksul häid sportlikke tulemusi saavutada, kui karsked sportlased.
2. Karsked sportlased pääsevad kergemini parimate hulka kui mitte-karsked.
3. 48% kõigist vastajaist on karsked; ka teised, välja arvatud 4, elavad treeningu ja võistluse ajal karskelt.
4. Alkohol võib võistluste ajal pisut ergutada, ent see ergutus on nii kiiresti mööduv ja tagajärjed nii halvad, et hädaohtlik on väsimusetunnet sel teel eemale peletada.
5. Ka lahjadel joovastavatel jookidel on võistluse ajal ebasoodne mõju.

6. 88% küsituid ei suitseta.

7. Enamik sportlasi tarvitab tavalisi toite, mõned eriti rohkesti puuvilja; hea toitmine ja soome saun mõjuvad soodustavalt; suur tähtsus on ka korrapärasele elule, vabas õhus liiklemisel ja reeglilisel puhkusel.

8. Võistluse puhul on parimaks ergutajaks võidutahe, võistluse pinevus, kerge liikumine enne võistlust, suhkruvesi jne.

Selle uurimuse tulemused on noortele sportlastele üsna õpetlikud. Kunagi edaspidi tuleme nende juurde veel tagasi.

Karskuskirjanduse bibliograafiline loetelu valminud.

Üliõpil. Otu Ibius, kes praegu töötab eesti karskusliikumise ajaloo koostamise kallal, on lõpetanud neil päevil eesti karskuskirjanduse bibliograafia ajavahemikul 1766—1918. Karskuskirjanduse loetelu sisaldab kokku üle 200 numbri. Ajaliselt esimene teos on 1766 .a. Põltsamaal P. E. Wilde ja A. W. Hupeli toimetusel ilmunud ajakiri „Lühike õppetüs...“, milles käsitletakse muuseumis üsna pikalt ja asjalikult joomise kahjulikkust. Sellele järgnevad Arveliuuse, Luce, Willmanni, Henningi, krahv Mannteufeli, Kreutzwaldi, Körberi, Jannseni jt. teosed, milledest osa käsitleb muuseumis karskusküsimust, osa on täiesti pühendatud sellele. (Armastusse sanna liajomisse wasto 1838, Wina-katk 1840 jt.)

Möödunud sajandi keskpaigast alates on palju usuliste ringkondade kirjastatud karskuskirjandust „põrutavate“ pealkirjadega: „See kõige hirmsam uue aja mõrtsukas“, „Patu-ema“, „Põrgu viiul ja Taeva kannel“ jne.

Autorite, tõlkijate ja toimetajate üldarv tõuseb ligi 250-le, neist on rikkalikuma toodanguga M. J. Eisen, J. Tilk, V. Reiman, J. Järv jt. Naisautoritest on esimene paruniproua Stael von Holstein (1894. a.). Naisautoreid üldse esineb vähemalt kümme, neist tuntumad on H. Pöld, L. Ploomu-Vesterinen. Marie Liiva koostas ja andis omal kulul 1896. a. välja terve raamatu „Mõtted noorerahva kohustest“.

Häid raamatuid.

Tojohiko Kagava. NISUIVA. Tõlk. Eevald Mänd. Kirjastus „Kristlik Kaitsja“, Tartu, 1937. 342 lk., hind 2 kr. 60 s.

Teose autor on viimastel aastatel saanud rahvusvaheliselt kuulsaks niihästi oma kirjandusliku tegevuse kui ka omal kodumaal organiseeritud sotsiaalse uuen-dustöö läbi. Ta on üks silmapaistvamaid

praktilise kristluse pioneere Jaapanis, kes ei lepi ainult jumalasõna kuulutamisega, vaid püüab ka inimeste maapealset elu-järge parandada. Ta on Jaapanis organi-seerinud laiaulatusliku töölisliikumise, mille aluseks on vastastikune omaabi. Samad probleemid kajastuvad ka ta käes-olevas teoses.

„Nisuiva“ peategelaseks on noor edasipüüdlik arukas külapoiss Kakitši, kes on küll vähese haridusega ja põlvneb kehvast, õnnetustega ülekoormatud kodust, kuid kellel õnnestub oma ümbruskonna noortest asutada põllumajandus-likku tootjate ühistut kasutult seisva mä-gismaa viljelemiseks ja seal nn. kolmanda dimensiooni agrikultuuri, s. o. viljapu-uistanduste arendamiseks. Sel teel saavad inimesed kasulikku tööd ja küla jõukus ning heaolu kasvab. Kuna Kakitši on ka in-nukas karskustegelane ja tal korda läheb külarahva alkoholisõbralikkude meelsust murda, suletakse selles külas viinapood, mis omakorda rahva heaolu tõstab. Nisu-ivana on kujutatud noort tütartlast Josi't, kes armub Kakitšisse ja kihlub temaga, ent sureb liiga raske ja usina töö taga-järjel ajal, mil Kakitši teenib sõjaväes sundaega.

Kuigi teose kunstiline kujutusviis jä-tab rohkesti soovida, on ta sisult ometi kaasakiskuv ja huvitav. Eriti noortele peaks ta pakkuma huvi oma elureformist-liku tendentsiga. Ta optimistlik põhi-toon, mis selgesti tõstab esile igapäevise isik-likkude heade püüdluste tähtsuse, mõjub kasvatuslikult väga hästi. Pealekauba õpime selle teose kaudu tundma tükkise Jaapani külaelu. Kooli-, noorsoo- ja rahvaraamatukogudele võib „Nisuiva“ jul-gesti soovitada, eriti aga elureformi küsi-musist huvitatud noortele.

Väljusemelt on „Nisuiva“ väga maitse- kas ja tõlge keeleliselt laitmatu. Hind võrreldes lehek. arvuga on odav. A. E.

J. Parijõgi. MEIE EKU. Kirjastus „Kool“, Tartu 1937. 168 lk., hind 1 kr. 60 s. Kaas ja illustratsioonid E. Kõks'ilt.

J. Parijõgi on viljaka noorsookirjani-kuna juba ammu võitnud meie algkooli-ealise noorsoo südamed; ka kõnealoleva teosega jätkab ta seda võidukäiku. „Meie Eku“ sisaldab 15 lühemat jutustust noorte elust, kusjuures teos oma nime on saanud järjekorras teiseks paigutatud samanime-liselt jutustuselt, mis käsitleb sündmusi ühenduses Eku-nimelise koeraga. J. Pari-jõe elav kujutamise- ja südamlük vestlus-oskus muudavad raamatu kergesti loeta-vaks ja armsaks. Niiviisi on „Meie Eku“ palju eeldusi kujuneda algkooli keskmiste klasside õpilaste lemmikraamatuks.

„Kevadik“ ilmub — 6 nr-it aastas. Tellimishind 1/1 a. 75 s., 1/2 a. 40 s., üksiknr. 15 s. Väljaandja: Eesti Noorsoo Karskusliit. Vastutav toimetaja: prof. dr. A. Koort.

Eesti Noorsoo Karskusliit

Tartus, G.-Adolfi 18, tel. 16-46, postk. 86.

Karskusmeelsete noorsoo org-ide keskkocht, asut. 1923. Liikmemaks org-idele 5 senti liikmeft kalendriaastas; org., kes võtab vastu 10 „Kevadiku“ tellimist, on liikmemaksust vaba.

Tegevusalad: alkoholismivastane võitlus, kirjandus, kunst, muusika, kodumaa tundmaõppimine, kõneoskus, kehakultuur, male jne.

Juhatus: klj. J. Tork (esimees), õp. H. Mark (abiesim.), õp. mag. E. Laugaste (abiesim.), üliõp. A. Loothing (sekret.), õpil. M. Reeben (sekret.), üliõp. P. Sarv (laekur), mag. A. Elango (peasekret.).

Kodumaa tundmaõppimise harrastusring. Toimkond: dr. A. Luha, dr. J. Port, dr. G. Vilbaste, dr. F. Linnus, dr. O. Liiv, mag. E. Laid, N. Ö. Mikkkelsaar (sekret.).

Muusika harrastusring. Toimkond: E. Vörk (esim.), A. Läte, A. Kiiss, R. Ritsing, V. Marvet, V. Kliimand, P. Sarv (sekret.).

Alkoholismivastase võitluse harrastusring.

Kirjanduse harrastusring.

Kõneoskuse harrastusring.

„Kevadiku“ toimetus: P. Kaaret, V. Lang, H. Mark, A. Raska, J. Tork.

„Kevadiku“ toimetuse kolleegium: kunstn. Ed. Ahas, dr. A. Annist, insp. E. Jaanvärk, ülik. õppej. A. Kalamees, prof. E. Kant, prof. A. Koort, õp. A. Kuum, prof. J. Köpp, insp. J. Lang, dr. A. Luha, klj. J. Parijõgi, prof. E. Poom, dir. J. Port, insp. S. Pruuden, raamatuk. dir. F. Puksoo, prof. K. Ramul, insp. G. Reial, prof. D. Rootsmäe, prof. P. Tarvel, klj. J. Tork, dir. K. Treffner, õp. R. Vokk, helilooja E. Vörk.

„KEVADIK“

NOORSOO ENESEKASVATUSE, ELUREFORMI JA
ISETEGEVUSE AJAKIRI, ASUT. 1924.

„KEVADIK“ on vaimsete huvidega noorte ja noorsoo juhtide ajakiri.

„KEVADIK“ avaldab kirjutisi kõigilt noorsoo elualadelt; erilist tähelepanu pööratakse enesekasvatusele ja elureformi küsimustele.

„KEVADIK“ käsitleb järjekindlalt noorsoo org-ide juhtimisega seotud küsimusi, eriti pidades silmas kooli lõpetanud noorte org-e ja keskkoolinoorsoo ringe.

„KEVADIKU“ ümber on koondunud laialdane ringkond aatelisi noori ja noortesõbralikke haritlasi.

„KEVADIK“ on kõige odavam ajakiri. Aastakäik (6 nr. à vähemalt 16 lk.) maksab otseteed toimetuselt tellides ainult 50 senti (võib saata postmarkides).

Tellige „Kevadik“ igale koolile ja noorsoo org-ile!

Toimetus ja talitus: Tartu, G.-Adolfi 18. Tel. 16—46. Postk. 86.
